POSEL
zpod Žalého

Číslo 2 Ročník XXVII/2017 Cena 10 Kč

ZPRAVODAJ OBCE BENECKO, PRAMENY OBECNÍ KRONIKY

podatelna@obecbenecko.cz

www.obecbenecko.cz

Obsah

Slovo starosty 3

Zápis ze 16. veřejného zasedání OZ 5

Společenská kronika 11

Diakonie Broumov vyhlašuje sbírku použitého ošacení . 11

Z obecního úřadu do Afriky 12

Naši nejmladší lyžaři 14

Velikonoční zvyky 15

Soužití Čechů a Němců v minulosti 19

Nebylo všechno až tak černé 22

Závěje 24

Lyžaření na umělém sněhu 26

Vystoupení národního umělce Miloše Kopeckého na Sjezdu českých dramatických umělců v Praze . . . 28

Bydlím na lhoteckém ostrově 30

Velikonoční esej 32

Snowsplash 34

Krása leštěných kamenů 35

Akce v obci v roce 2017 36

Obrázek na titulní straně: Benecké rusalky se koupají u jezírka

POSEL ZPOD ŽALÉHO
Vydává Obecní úřad Benecko, redakční rada: Rada obce Benecko.
Registr. číslo MK ČR E 12668. Podávání novinových zásilek povoleno ObSP Pardubice č. j. P/1–8190/91 ze dne 27. ledna 1991.
Za věcný a názorový obsah textů odpovídají jejich autoři.
Uzávěrka dne 10. 4. 2017. Náklad 300 ks.
Výroba: *Gentiana* Jilemnice

Vážení čtenáři Posla,

je za námi zimní sezona, která byla po několika hubených letech opět taková normální. Dokládá to zájem a spokojenost návštěvníků lyžařských areálů a horských středisek v celé zemi a samozřejmě i u nás na Benecku. Lanovka byla v provozu 99 dnů, vlek Liška jel 66 dnů a i další vleky byly v provozu po celou hlavní lyžařskou sezonu. Po několika letech se opět podařilo připravit skikrosovou dráhu i snowpark na Kejnose a také nejdelší sněhový tunel v Krkonoších, který s oblibou projížděli nejen děti, ale i dospělí lyžaři. Také provozovatelé dalších vleků připravili různé atrakce; tak jsme s potěšením často zaslechli vyjádření návštěvníků Benecka, že sem rádi jezdí, že tady objeví každý rok nějaké zlepšení, něco nového. Bohužel jsme zaznamenali i nárůst úrazů, na obecních sjezdovkách jich bylo hlášeno 36, další byli na ostatních vlecích. Vrtulník záchranné služby zasahoval jednou, ostatní zraněné odvážela záchranka. Není se co divit, protože způsob lyžování se za poslední roky hodně změnil, díky dokonalé úpravě sjezdovek se jezdí hodně rychle a značná část úrazů je zaviněna srážkami lyžařů. Přesto, že se uplynulá zima zdánlivě jevila jako bohatá na přírodní sníh, opět se ukázalo, že bez technického zasněžování to prostě nejde. Nebýt zasněžování, lyžařská sezona by byla výrazně kratší a v prosinci by se prostě nedalo lyžovat. Dalším poznatkem je zkracování konce sezony. I když jsou sněhové podmínky dobré, ve druhé polovině března prostě už zájem o lyžování není. Nebýt několika školních lyžařských kurzů, jezdily by vleky ke konci sezony prázdné.

Po jarním úklidu se nám v těchto dnech již naplno rozbíhají stavební práce v obci. O té největší stavbě v obci, kanalizaci a vodovodu v Dolních Štěpanicích, jste již byli informováni dříve. Tak jenom krátce. Jedná se o největší akci Vodohospodářského sdružení v současné době a asi největší investiční akci do veřejné infrastruktury v historii naší obce. Kromě vodovodu a kanalizace, včetně úplně nového vodojemu, získají Dolní Štěpanice nové povrchy obecních cest i hlavní silnice, včetně opravy zdí podél potoka a nového zábradlí a svodidel. Bude rekonstruován prostor před školou a hasičárnou a úpravy se dočká i veřejné osvětlení. Celá stavba je rozložena na dvě a půl stavební sezony. Protože se jedná o mimořádně komplikovanou stavbu, určitě se vyskytnou i nějaké problémy a přinese to i řadu omezení, zejména v provozu. Apeluji proto na všechny, aby se obrnili trpělivostí, udělat se to musí.

Z Krajské správy silnic mám poslední informaci, že se má v letošním roce dokončit oprava silnice na Benecko. Jedná se o ty úseky, které byly minulý rok z různých důvodů vynechány. Snad to tedy dopadne, ze strany obce na to velmi tlačíme a s Libereckým krajem i Krajskou správou silnic jsme v této věci v podstatě v neustálém kontaktu a jednání. Další dobrou zprávou je, že začaly projekční práce na rekonstrukci silnice v Mrklově a na

úseku Křížovky–Benecko. S projektanty se budeme pravidelně scházet, aby se hlavně v tom Mrklově na něco nezapomělo.

Z ostatních akcí v obci bych chtěl zmínit zejména opravy obecních cest. Počítáme pro letošek s většími opravami na Rychlově, ve Lhotě Štěpanické a s novou cestou v Mrklově na Hoření straně. Jinak drobnější opravy cest budou probíhat podle potřeby. Počítá se i s pracemi na veřejném osvětlení a na údržbě obecních budov. Pokusíme se i o získání dotací na některé akce a také chceme pokračovat v přípravě projektů (cesty, veřejné osvětlení, cyklostezky, nádrž na vodu). Je třeba mít jakýsi „zásobník projektů“ a být připraveni pro případné vypsání dotací. Začít s přípravou až v okamžiku vyhlášení příslušného dotačního titulu je již pozdě, to pak nejde stihnout.

Poslední věc, kterou chci tentokrát zmínit, je každoroční moje apelování na dodržování nedělního klidu. Vím, pro řadu z vás jsem tím už asi otravný. Ale to, že nebudeme v neděli rámusit s pilami, křovinořezy, sekačkami nebo bruskami beru za jakýsi standart dnešní doby, který je úplně běžný na západ od naší hranice. A nemusí se to snad přikazovat nějakými vyhláškami nebo zákony a policejně kontrolovat. Naši politici s oblibou zdůrazňují, že historicky a kulturně patříme na západ. Občas to ale vypadá, že některými způsoby se kloníme spíš k tomu východu, mnohdy dálnému.

Přeji Vám všem hezké jarní dny.

Ing. Jaroslav Mejsnar, starosta

SBĚR NEBEZPEČNÝCH SLOŽEK KOMUNÁLNÍHO ODPADU

se uskuteční ve středu 7. 6. 2017 v době od 10 do 11 hodin na sběrném dvoře v Dolních Štěpanicích

Přijímány budou následující druhy odpadů:

- **Léky všeho druhu včetně mastí.**
- **Domácí kapalné i tuhé chemikálie (ředidla, kyseliny, louhy, vývojky a ustalovače, chemické přípravky na ochranu rostlin, hubení plevelů a škůdců atd.). Vše řádně označené !!!**
- **Zbytky starých barev, obaly od barev.**
- **Televizory, PC, monitory, tiskárny, ledničky, drobná elektrozařízení, zářivky.**
- **Všechny druhy akumulátorů včetně elektrolytu, baterií a článků.**
- **Upotřebené motorové oleje (v uzavřených nádobách do 30 l).**
- **Olejové filtry a další zaolejovaný materiál.**

Zápis z 16. veřejného zasedání OZ,

konaného dne 22. 2. 2017 v zasedací místnosti Obecního úřadu Benecko od 17.00 hodin.

16. veřejné zasedání zastupitelstva obce zahájil pan starosta v 17.10 hodin. Přivítal přítomné hosty zasedání a zastupitele, kterých bylo přítomno 11, omluveni Mgr. R. Braunová, Mgr. V. Mejsnarová, M. Hendrych a S. Klimenta.

1) Schválení
a) program zasedání,
b) ověřovatelů zápisu: J. Hervert, J. Urbanec,
c) zapisovatelky: Ivana Koudelková.
Návrh usnesení:
Zastupitelstvo schvaluje a) navržený program zasedání, b) ověřovatele zápisu: J. Hervert, J. Urbanec, c) zapisovatelku I. Koudelkovou.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 1a), 1b) a 1c) schváleno.

2) Schválení zápisu z 15. OZ ze dne 20. 12. 2016.
Návrh usnesení:
Zastupitelstvo schvaluje zápis z 15. veřejného zasedání OZ Benecko, které se konalo dne 20. 12. 2016.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 2 schváleno.

3) Schválení rozhodování OR ze dne 28. 12. 2016, 16. 1. a 30. 1. 2017. T. Petrák se přihlásil o slovo, místo něho vznesl dotaz R. Kynčl na radu ze dne 16. 1. 2017 bod 9 – proč staví překážky ve skiareálu pan J. Novák, proč si je nestavíme sami? Zodpověděl M. Zelinka – neumíme to, překážky musí mít určité parametry, aby byly funkční. Další dotaz vznesl M. Wohanka – kdy to bude? Zodpověděl M. Zelinka – již jsou měsíc hotové.
Návrh usnesení:
Zastupitelstvo schvaluje rozhodování rady Obce Benecko ze dne 28. 12. 2016, 16. 1. a 30. 1. 2017.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 3 schváleno.

4) Účetní a rozpočtové záležitosti.

4a) Plnění rozpočtu k 31. 12. 2016

	schválený rozpočet	rozpočet změna	k 31. 12. 2016	% RS	% RU
DAŇOVÉ PŘÍJMY	13 360 000, 00	16 365 239, 40	16 698 514, 00	124	102, 04
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	10 040 000, 00	7 149 967, 00	4 435 109, 71	44, 17	62, 03
KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY		1 000 000, 00	857 560, 00		85, 76
PŘIJATÉ TRANSFERY	201 300, 00	1 484 793, 60	1 484 793, 60	737, 60	100, 00
PŘÍJMY CELKEMY	23 601 300, 00	26 000 000, 00	23 475 977, 31	99, 47	90, 29
BĚŽNÉ VÝDAJE	17 800 170, 00	18 590 000, 00	14 437 437, 13	81, 11	77, 66
KAPITÁLOVÉ VÝDAJE	700 000, 00	2 410 000, 00	2 203 163, 15	314, 74	91, 42
VÝDAJE CELKEM	18 500 170, 00	21 000 000, 00	16 640 600, 28	89, 95	79, 24

Obecní zastupitelstvo bere plnění rozpočtu k 31. 12. 2016 na vědomí.

4b) Změna čísla položky rozpočtové skladby /novela vyhlášky Ministerstva financí/.
Od 1. 1. 2017 se mění číslo položky 1351 na nové číslo položky 1382.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

4c) Změna rozpočtu č. 1/2017 – rozpočtové opatření č. 1
Výdaje: Paragraf 6402 Finanční vypořádání minulých let /+/ 57739, paragraf 6171 Činnost místní správy 5169 /-/ 57739. Přesuny mezi paragrafy a položkami: Příjmy: přesuny mezi položkami 1121 Daň z příjmů práv osob /-/ 29040, 4122 Transfery od krajů (doplatek dotace) /+/ 29040, Výdaje: přesuny mezi položkami v paragrafech 6409 Ostatní činnosti položka 5169 a 5321, 3113 Základní školy položka 5169 a 5336. Změnou č. 1 nebudou navýšeny příjmy ani výdaje rozpočtu obce.
Návrh usnesení:
Souhlas s rozpočtovou změnou č. 1/2017 – rozpočtové opatření č. 1.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 6 c) schváleno.

5) Pozemkové záležitosti.

5a) Pan Vondrouš požádal o směnu pozemku v Mrklově p. p. č. 746/3 u DPS za p. p. č. 1694 bývalá cesta nad Hofmanovi.
Návrh usnesení:
Souhlas se směnou pozemků za cenu stanovenou znaleckým posudkem. Případný rozdíl v cenách bude vyrovnán o náklady se podělí obě strany.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 5 a) schváleno.

5b) ČEZ požádal o odkoupení částí obecních pozemků v k. ú. Benecko pro vybudování nových zemních trafostanic na místo stávajících sto-

žárových. Jedná se o pozemky p. p. č. 396, 462/6 a 765/2 cca 15 m² na každou trafostanici.
Návrh usnesení:
Souhlas s podpisem smluv o smlouvách budoucích o uzavření kupní smlouvy a smlouvu o právu stavby.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 5 b) schváleno.

6) Vlajka pro Tibet. Vyvěšujeme každý rok.
Návrh usnesení:
Souhlas s vyvěšením vlajky pro Tibet.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 6 schváleno.

7) Schválení pořádání akcí v obci v roce 2017. Od letošního roku musí být akce zasahující do doby nočního klidu uvedeny ve vyhlášce. Zjistíme záměry těchto akcí a na příští zastupitelstvo připravíme vyhlášku.
Návrh usnesení:
Souhlas s výše uvedeným postupem.
Výsledek hlasování: *Pro 10. Proti 0. Zdržel se 1 (Honců).*
Usnesení č. 7 schváleno.

8) Informace o územním plánu. Podklady pro zpracování dalšího stupně dokumentace byly předány na Městský úřad Jilemnice Odboru územního plánování a stavebního řádu, který je pro nás pořizovatelem ÚP. Úřad si vyžádal přehled využití zastavitelných ploch v územním plánu. K 31. 1. 2017 byl stav následující – zrealizováno nebo v přípravě realizace je v k. ú. Benecko 9 záměrů, v k. ú. Horní Štěpanice 7 záměrů, k. ú. Mrklov 7 záměrů, k. ú. Dolní Štěpanice 1 záměr. Po obdržení zpracovaných podkladů z Jilemnice bude dále postupováno podle zákona.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

9) Informace o záměrech na vodohospodářské infrastruktuře v obci. V letošním roce začne stavba vodovodu a kanalizace v DŠ, vzhledem ke komplikovanosti stavby je tato rozložena na 2, 5 roku. Občané DŠ dostanou v nejbližší době informační dopisy o stavbě i s uvedením potřebných kontaktů. Dále se připravuje vyřešení zásobování vodou v Mrklově – Hoření strana, oprava vodovodu v HŠ a na dolním Benecku.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

10) Monitorování znečišťování ovzduší v obci, nakládání s odpady.

10a) Svazek Jilemnicko vypisuje výběrové řízení na svozovou firmu komunálního odpadu. Cena se bude soutěžit za 1 tunu odpadu, fakturace bude podle množství.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

10b) Znečišťování ovzduší. Starosta přečetl dopis pana M. Čadana na zhoršené ovzduší ve Zdůlni a zvážení možnosti pomoci obce s odvozem odpadů (v jednotlivých případech např. u starých lidí). Obyvatelům Zdůlny bude zaslán dopis.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

11) Záměry v obci v letošním roce. Cesty – nové asfaltové povrchy: Lhota Štěpanická – Erlebachovi, Rychlov – Pušovi–Penzion Na Rychlově. Cesty – asfaltový výbrus: Mrklov Hoření strana nová cesta, Mrklov Jeriovi čp. 65, Mrklov Jeriovi čp. 81, Mrklov – cesta Kumburk, Mrklov cesta Klimentovi–Chlomek, Benecko cesta Hotel Kubát–Zlatá Vyhlídka, cesta Zdůlna, cesta Hradiště. Cesty příprava PD: nová cesta propojka Benecko–Dolní Benecko, oprava cesty Dům služeb–škola–Hotel Kubát. Dolní Štěpanice: kanalizace, vodovod, silnice, prostor před školou a hasičárnou, taras, zábradlí, svodidla – akce VHS Turnov, spolufinancování obce. Dolní Štěpanice Sokolovna: okna, podlaha. Horní Štěpanice: zahájení prací na opravě staré hasičárny – muzeum hasičské techniky? Horní Štěpanice: řešení odstranění vlhkosti obecního bytu. Horní Štěpanice: opravy hřbitovních zdí a márnic. Cyklostezka „Dětský Singltrek“. Dům služeb: výměna vchodových dveří, dokončení nátěru fasády a úprav podloubí, oprava chodníků.
Veřejné osvětlení: osazení nových stožárů v centru obce, pokračování v budování nového osvětlení v části Sychrov. Oprava autobusové čekárny na Křížovkách a ve Lhotě Štěpanické. Školy: vnitřní vybavení ve škole na Benecku, třída, kuchyně, Dolní Štěpanice dveře, zahradní nábytek, další dle požadavků škol.
Návrh usnesení:
Souhlas s výše uvedenými záměry v obci na rok 2017, výběr dodavatelů provede obecní rada.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 11) schváleno.

12) Záležitosti Střediska služeb, záměry pro rok 2017, provoz lyž. areálu.

12a) Akumulační nádrž na vodu pro zasněžování (projekt, povolení, výběr dodavatele, realizace). Pořízení sypačové nástavby na Unimog. Rozšíření zasněžování na sjezdovku Liška (projekt, povolení, výběr dodavatele, realizace). Terénní úpravy na sjezdovce Kejnos (v případě souhlasu KRNAP). Koš s vysokým vyprazdňováním pro zahradní traktor – sekání a sběr trávy. Úpravy na objektu dílen (vrata, zateplení stropu).
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

12b) Tržby v areálu. Starosta seznámil přítomné s některými údaji získanými od firmy Aster Jičín dodavatele odbavovacího systému v areálu. Další údaje budou dodány po ukončení zimní sezóny. Následně se sejdou provozovatelé vleků a členové finančního výboru a projednají varianty stanovení koeficientů u jednotlivých provozovatelů.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

13) Návrh na úpravu webových stránek obce. Pan Z. Trýzna poslal připomínky k úpravě webových stránek obce.

13a) Změna účtu – transparentnost, zveřejnit veškerý pohyb na účtu. Máme 2× ročně kontroly z kraje, dále kontroluje finanční a kontrolní výbor, můžeme udělat podrobnější rozpočet. Museli bychom zřídit další účet kvůli poplatkům (daňová řízení), což si vyžádá další náklady za bankovní služby.
Návrh usnesení:
Souhlas se zavedením transparentního účtu účtu na webových stránkách obce.
Výsledek hlasování: *Pro 0. Proti 8. Zdržel se 3 (Honců, Mejsnar, Petrák).*
Usnesení č. 13 a) neschváleno.

13b) Zřízení rubriky diskuse na webových stránkách obce. Po diskuzi. Zkušenosti některých obcí s touto službou nejsou příznivé. Různí přispěvatelé do diskuze se mnohdy skrývají za anonymní emailové schránky, nebo dokonce své příspěvky podepisují cizím jménem. Dosavadní zkušenost v naší obci – možnost zaslání připomínek či dotazů písemně, nebo osobní návštěva obce vyhovují.
Návrh usnesení:
Souhlas se zřízením volné diskuze občanů na webových stránkách obce.
Výsledek hlasování: *Pro 0. Proti 9. Zdržel se 2 (Honců, Mejsnar).*
Usnesení č. 13 b) neschváleno.

13c) Zveřejnit časopis „Posel“ na webových stránkách obce.
Návrh usnesení:
Souhlas s oslovením M. Gerstnera (možnosti), který „Posla“ připravuje a na příštím OZ rozhodneme.
Výsledek hlasování: *Pro 11. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 13 a) schváleno.
(Mimo zasedání: M. Gerstner souhlasí)

14) Různé.

14a) Během zimní sezóny je na Benecku velký problém s parkováním (neukázněnost řidičů). Starosta oslovil Město Vrchlabí a Jilemnici o výpomoc městské policie. Vrchlabí nemá kapacitu, Jilemnice je ochotná ke spolupráci a pošle cenovou nabídku – v zimě řešení parkování, v létě měření rychlosti. Dotaz D. Honců – proč je centrální parkoviště zpoplatněné, když okolní střediska mají parkování zdarma? Ve skiareálu máme 3 parkoviště zdarma. V centrech obcí a měst se parkování také platí. Až vyprší nájemní smlouva na centrální parkoviště, bude se věc řešit.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

14b) P. Šochovský – nová silnice je hrbatá, bude se s tím něco dělat? Je to krajská silnice, měli by to opravit.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

Ve 20.20 se omluvila Ing. D. Honců a odešla. Přítomno 10 zastupitelů.

14c) Pan R. Kynčl – proč by nemohla být možnost koupě jízdenky na obecní vleky za nižší ceny? Starosta vysvětlil, že pokud si někdo zakoupí jízdenku a projezdí ji celou na jednom zařízení (např. lanovka) zůstává celá její hodnota na tom konkrétním zařízení. Pokud by se na jednotlivých zařízeních začaly ceny jízdného individuálně snižovat, rozloží to celou koncepci tvorby ceníku. Nicméně je možné o tom jednat při tvorbě ceníku na příští sezónu, jednání o cenících se mohou zúčastnit i zaměstnanci lyžařského areálu a přednést zde své návrhy.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

13) Závěr.
Starosta poděkoval přítomným za účast a v 20.30 ukončil zasedání zastupitelstva.

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea v lednu 2017

Bedřiška Jeriová, Mrklov	86 let
Jiří Lachman, Benecko	83 let
Soňa Sedláčková, Benecko	79 let
Marie Pěničková, Dolní Štěpanice	77 let
Anna Honcová, Mrklov	76 let

Jubilea v únoru 2017

Věra Trýznová, Dolní Štěpanice	87 let
Josef Trýzna, Zákoutí	85 let
Blažena Sobotová, Mrklov	83 let
Jiří Hendrych, Horní Štěpanice	81 let
Josef Pohořalý, Zákoutí	79 let
Anna Hanušová, Dolní Štěpanice	77 let
Marie Kloudová, Benecko	76 let
Josef Erlebach, Dolní Štěpanice	70 let

Diakonie Broumov vyhlašuje sbírku použitého ošacení

- Letního a zimního oblečení (dámské, pánské, dětské).
- Lůžkovin, prostěradel, ručníků, utěrek, záclon.
- Látky (minimálně 1 m², prosíme, nedávejte nám odřezky a zbytky látek).
- Domácí potřeby – nádobí bílé i černé, skleničky – vše nepoškozené.
- Vatované a péřové přikrývky, polštáře a deky.
- Obuv – veškerou nepoškozenou.
- Hračky – nepoškozené a kompletní.
- Menší funkční elektrospotřebiče.

VĚCI, KTERÉ VZÍT NEMŮŽEME: ledničky, televize, počítače a jinou elektroniku, matrace, koberce – z ekologických důvodů, nábytek, jízdní kola a dětské kočárky – ty se transportem znehodnotí, znečištěný a vlhký textil.

Sbírka se uskuteční ve dnech:
čtvrtek 11. 5. 2017 6.30–15.00
pátek 12. 5. 2017 6.30–14.00
pondělí 15. 5. 2017 6.30–17.00
místo: **v budově obecních dílen** (pod koupalištěm) **ve Štěp. Lhotě**

Věci prosíme zabalené do igelitových pytlů či krabic, aby se nepoškodily transportem.

Děkujeme za Vaši pomoc.
Více na www.diakoniebroumov.org

Z OBECNÍHO ÚŘADU do Afriky

S výletem na Benecko jsme spojili návštěvu obecního úřadu. Prohlédli jsme si jednací místnost, vykopávky ze Štěpanického hradu a zhlédli jsme také výstavu fotografií paní Strnádkové. Děkujeme za milé přijetí na OÚ.

V benecké škole nás čekala beseda s opravdovými Afričany. Vyprávěli nám především o životě afrických dětí. O tom, že chodit do školy je pro ně veliká výsada a radost. Nechyběly bubny a hlavně tanec. Zpívali jsme, tleskali a tančili.

Marie Šírová

Na vědeckém názoru, že lidstvo má svůj původ v Africe, přece jen něco bude.

NAŠI NEJMLADŠÍ LYŽAŘI ANEB BEZVA ZIMNÍ ZÁVODĚNÍ

Zimní sezona pomalu končí a i děti z lyžařské přípravky HSK Benecko se těší na zasloužené chvíle odpočinku. A ty si opravdu zaslouží. Celou zimu děti poctivě trénovaly a zúčastnily se i několika závodů. Např. v Jilemnici, Tanvaldě, Roudnici, aj.

Všichni malí sportovci si kromě medailí a diplomů přivezli ze závodů i spoustu zkušeností, našli si nové kamarády. Podmínky na závodech byly mnohdy velmi náročné, ale děti ukázaly, že si dovedou poradit a, poprat se, i se zimou a těžkou tratí.

Chtěli bychom touto cestou poděkovat všem malým, závoďákům, protože si za své výkony zaslouží velkou jedničku. Zároveň chceme moc a moc poděkovat i všem rodičům.

Čeká nás zasloužený odpočinek a na konci dubna se sejdeme na prvním přespoláku. Přidáváme několik fotek našich minisportovců.

Lída Brožková

VELIKONOČNÍ ZVYKY

Petr Piťha

Velikonoce jako každé svátky jsou obklopeny řadou folklorních zvyků. Mnohé z nich sahají svým původem daleko do doby předkřesťanské. Zachovaly se přes desítky generací, ale jejich pravý význam často už neznáme. Tak, jak se vrstvily jednotlivé kulturně náboženské proudy, byly zapomenuty původní obsahy a formy byly ne jednou znovu vykládány a naplněny jiným smyslem. Původní význam toho, co dnes známe, můžeme někdy najít, jindy přijatelně rekonstruovat, ale někdy nevíme už nic.

Probuzení jara je velikým vítězstvím života. Toto vítězství je samozřejmě porážkou smrti. Spolu s ní jsou zlomeny její zbraně – nemoci. Život a plné zdraví jsou téměř totéž. Představa, že v přírodním zápase života a smrti, slunce a mrazu, světla a tmy dochází na jaře na jedné straně k vyhnání nepravého vladaře, na druhé straně k osvobození vězňů pravého království, je opřena o pozorování prosvětlování stinných koutů a pohybu vod poutaných mrazem. V současné době umělého osvětlení si sotva kdo uvědomuje, že v hlubokých údolích velkých hor řadu týdnů není v zimě vidět slunce. Zapadne dřív, než vyjde nad vysokými stráněmi. Právě však v takových údolích, z jiných důvodů příhodných, leží sídliště dávných kultur. Podobně už dnes naprostá většina lidí nezná zamrzání řeky, protože mu zabrání regulace a přehrady.

Na tyto přírodní skutečnosti navazují dva pradávné zvyky, které časově spadají do širšího okruhu Velikonoc. Krajově přitom může jejich konání kolísat. Zvyk vynášení smrtky bývá nejčastěji konán na neděli smrtnou. Je to neděle před Květnou nedělí, tedy čtrnáct dnů před velikonočním Hodem Božím. Tato folklorní a původně rituální slavnost má vášnivé, drsné rysy krutého zúčtování s uchvatitelskou mocí. Figurina smrti-nemoci je vynášena, vyháněna ze vsi. Bývá naražena na kůl, někdy spoutána. Houf dětí ji hanobí, hází po ní blátem a kamením. Smrt je donesena mimo oblast obydlí a tam je někde upálena v očistném ohni, jinde hozena do proudící řeky. Dál za ní házejí kamením a chce-li se uchytit u břehu, bijí ji holemi.

Když smrt zmizí, vrací se průvod zpět. Děvčátka nosívají líto a zpívají píseň o návratu léta. Líto bylo pentličkami ozdobený seříznutý vršek malé jedličky. Horní větvičky byly zdviženy a svázány k sobě a ke špici jako vyčesané vlasy. Protože děvčátka obcházela s lítem stavení a koledovala, ří-

kalo se tomu dívčí, holčičí koleda. Toto koledování mělo týž charakter jako vánoční, bylo to nesení dobré zvěsti.

Hlavní slavnost vynášení smrtky byla obklopena řadou očistných a vymetacích rituálů a pouhých pověr. Dobře tu ovšem můžeme vidět, jak běžný chod života a prací byl pevně usazován do přírodního dění a pouto zdůrazňováno slavnostními symboly. Tak se smýčilo, bílilo, myla se okna. Náš jarní úklid je do ploché, nudné práce zatlačená slavnost.

Krajových pověr kolem jarního úklidu jsou spousty – tu se zbavují blech, tam zase lišeje, někdy se sazemi mají být vymeteny i pihy z tváře. Ještě větší množství pověr si ovšem dnes vymýšlejí redaktoři obrázkových týdeníků, protože žijeme v době, kdy každý může plácat, co chce a kdy je ceněna ta největší pitomost mnohem víc než střízlivý rozum nebo dobrá znalost faktů.

Se značným časovým odstupem po Velikonocích koná se jiná slavnost, probuzení pramenů, otvírání studánek. Je to převážně dívčí slavnost, královnu studánku představuje pochopitelně děvčátko. Množství krásných písní i tanců spjatých s očišťováním studánky od loňského spadaného listí a kalu bohužel upadlo v zapomnění. Naštěstí nám je v podobě vytříbeného umění pevně vkořeněného do lidové tradice zachovali Karel Bednář a Bohuslav Martinů.

Stále vžitým zvykem je velikonoční koleda. I ve městech obcházejí děti, zpívají či předříkávají veršíky a žádají o nadílku. Klasickou nadílkou bývalo vajíčko, ale dnes přistupují i sladkosti a bohužel stále více i peníze, to bezobsažné, dobře směnitelné měřidlo, božstvo nového náboženství úspěchu.

Starší lidé si dobře pamatují na pevně stanovená pravidla, které se na venkově namnoze dodržují dodnes. Dopoledne platí právo mužské, koledují chlapci. Odpoledne toto právo končí a nastupuje právo ženské. Velikonoční koleda má zcela jiný charakter než koledování vánoční. To je postaveno na ohlašování oné významné noviny o návratu Slunce, v křesťanské době o narození Ježíška. Koledníci také přejí Boží požehnání. Velikonoční koleda má charakter honu. Mladíci se shromáždí a takřka zaútočí na stavení, kde jsou neprovdané dívky. Ty se skrývají, utíkají a piští hrůzou, že nebudou dostiženy. Dostiženy ovšem vždycky jsou a jsou pak šlehány vrbovými proutky spletenými ve svazek pomlázky. Musí se vykoupit a výkupným je malované vajíčko. Někdy má dopadení dívek ještě pevnější pravidla, děvčata jsou dovedena – dovlečena na určené místo. Běloskvoucí spodničky chránící v mnoha vrstvách lapenou děvčici jsou nadzvihovány a děvče je vyšleháno. Jen poslední spodnička nesmí být zdvižena. Tam končí hra a začíná skutečnost, která je tajemstvím, neboť se týká bran a hlubiny života. Děvče se ostatně chrání tím, že se vykoupí.

Čeho jsme tu svědky? Původ tohoto nepokrytě erotického rituálu zdá se být očividný. Jde o ozvuk jarních slavností promiskuity. Symbolika však ukazuje na to, že chápání pomlázky je povrchní a ploché. Je převedeno jen právě na erotický prvek. Ale pokusme se pochopit pomlázku plněji. Všimněme si především pomlázky samotné. Je z vrbového proutí. Vrby působí dojmem starého stromu. Často to také staré stromy jsou. Jedním z prvých příznaků probouzející se přírody je u nás to, že dlouhé pruty vrb zežloutnou. V slunečním svitu jsou zlaté. Zlatý prut z vrby-stařeny je chápán jako paprsek. Dotyk slunečního paprsku dává vegetaci vzrůst, otevírá život, probouzí. Šlehnutí zlatým proutkem mělo rituálně magickou moc. Neslo život, vracelo zdraví, přinášelo plodnost. Hospodář na počátku jara šlehl vše, co mělo rodit, otrokyni, jalůvku i hroudu polí. Klepal vlastně na schrány života. To, že výkupným je vajíčko, ukazuje rovněž k tomu, oč jde. Všechno ženské včetně země živitelky je poslušno tomuto světelnému vyzvání: milovat, rodit, růst.

Kraslice, malovaná velikonoční vajíčka, byla původně červená. Kraslice je etymologicky spjata se slovem krasnyj – červený. Červená byla patrně proto, že šlo o barvu krve, která je ve starých kulturách považována za život, který proudí našim jinak mrtvým tělem. Krev je totéž co dech života. Co nedovedeme dnes už nijak pochopit, je výzdoba kraslic. Známe spousty krajových variant, víme, že existují letité tradice ornamentů. Víme také, že na kraslicích bývaly nápisy. Velikonoční vajíčko bylo důležitým poslem lásky a hrálo komunikační úlohu. Poslat kraslici znamenalo nabídnout lásku (věc jinak děvčatům slovy zapovězenou). Přijmout takovou kraslici bývalo závazné. Určitě i v době, kdy toto pravidlo není bráno přísně, platí, že děvče, které neudá své kraslice, má důvod k pláči právě tak, jako když na tancovačce zůstane sedět. Z existence dnešních nápisů a ze starobylosti ornamentů usuzují někteří badatelé na to, že prapůvodně byly kraslice zdobeny magickými obrazci nebo runami. Vyloučit ani doložit to dnes nejde.

Odpolední právo ženské vyřádí se poléváním. I to má charakter hospodářsky buditelský. Vláhy je k probuzení vegetace právě tak třeba jako slunce. Není náhodou, že se hůře vedlo mladíkům liknavým, tj. ospalým, nežli těm, kteří se před polednem činili. Polévačka nebyla dívčí msta, byla to stejná péče o úrodnost jako dopolední rituál hospodářův. (To, že se dnes obojí mísí, děvčata jsou ráno polévána, je pouze popletení dané neznalostí starého smyslu.

Oblíbenou velikonoční ozdobou je mísa či ošatka s naklíčeným obilím. Občas je to i naklíčená čočka. Toto oseníčko má dávný původ. Je to Adonisova zahrádka. Adonis byl sličný mladík, do něhož se zamilovala sama řecká bohyně lásky Afrodité. I ona však měla osudem určeno pocítit mu-

čivost lásky. Její miláček byl zabit zuřícím kancem. Afroditě se podobně jako Deméter dovolávala práva u Dia, a rovněž dosáhla pouze toho, že se k ní Adonis na část roku směl vracet. Jeho předčasná smrt a návrat symbolizoval rolníkům osud zasetých ozimů. Ty na podzim na čas vzejdou, ale pak je zalehne sníh. Na jaře znovu vyrazí. Adonisovy zahrádky byly původně zvykem vánočním, což více odpovídalo řecké báji, a stály vedle rozkvetlých barborek proti vánočnímu stromku. Později přesunuly se k velikonocům a slouží jako symbol jarního probuzení.

Týmž symbolem nového života jsou žlutá kuřátka a někde i housátka. V sekularizované době řadí se k nim i kůzlátka a jehňátka, na jejichž židovsko-křesťanský význam se zapomíná. Jak se k těmto mláďatům připojil zajíček, marně jsem hledal. Domnívám se, že proto, že patří mezi zvířata, jejichž roztomilá mláďátka se objevují v době později položených Velikonoc. Dnes ovšem je velikonoční zajíc pověřen malováním kraslic a je o Velikonocích nejkýčovatějším prodejním zbožím. Cukrárny a jiné obchody jsou zaplaveny těmito zubatými bratranci zahradních trpaslíků. Jsou to otrlí bojovníci nevkusu, kteří nikdy neutečou z boje. Ani se nepohnou, když na ně zadupete. Nejsou to skuteční zajíčkové ukrytí v trávě, ale bezduché a beztvaré čokoládové příšerky v ohavném staniolovém makeupu.

Podobně jako Vánoce mají i Velikonoce svá jídla – mazanec, jidášky, beránek, kopřivový salát, velikonoční nádivka jsou dodnes rozšířeny. Prosná či ovesná kaše slazená medem, kterou připravovala vždy jen hospodyně sama pro žebráky a chudinu na Zelený čtvrtek po ránu, se už nedělá. Dělávaly ji běžně kdysi i šlechtické hospodyně. Kolem roku 1600 máme o tom doklady například z Jindřichova Hradce, kde ji vařívala Paní Perchta známá jako Bílá paní, rozdávala ji Zuzana Černínová, Eliška ze ze Zástříz na Buchlově a mnohé další.

Velikonoce mají také svůj zvuk. Nejsou to lidové zpěvy, jako jsou koledy o Vánocích, ale umělecká díla, k nimž u nás neodmyslitelně patří Dvořákovo oratorium Stabat Mater. V protestantském Německu a Holandsku si nelze Velikonoce představit bez Matoušových pašií J. S. Bacha. V moderní době nelze opominout i rozšířený muzikal Jesus Christ Superstar, který je silně inspirován Bachovými pašijemi na straně jedné, lidovými velikonočními či pašijovými hrami na straně druhé.

Pašijové hry byly a jsou lidovým dramatickým ztvárněním závěrečného trpitelského života Kristova. V některých místech, u nás v Hořicích na Šumavě, měly tyto hry velkou tradici. Lidé ve vsi hráli každoročně své úlohy, role byly dokonce dědičné v jednotlivých rodinách. Představitelé rolí zachovávali svůj vzhled po celý rok. Ve vsi s živou tradicí těchto her lehce jsme mohli poznat i v létě Jidáše, který třebas byl řezníkem, Krista Pána, který byl pošťákem, či Maří Magdalénu, která nosila sousedům pivo v za-

hrádce pod lipami. Ztotožnění herců s postavami bylo i jinak veliké a občas přerostlo v nové drama, jež už nebylo hrou, ale skutečností. Na tom je postaveno i silně působící drama Řecké pašije, pro českou kulturu významné hudebním zpracováním Bohuslava Martinů.

Převzato s brožurky Velikonoce vydané naklad. COMDES roku 2000

SOUŽITÍ ČECHŮ A NĚMCŮ V MINULOSTI

25 LET HRANIČÁŘSKÉ ŠKOLY

F. Martínek

České školství ve Vrchlabí před převratem a po převratu

Český kulturní život ve Vrchlabí projevoval se v prvních dobách v úsilí o zřízení české školy. Boj o českou školu byl předpokladem další kulturní činnosti; škola stává se oporou, odkud vychází uvědomělí pracovníci národní a osvětové práce, kterých bylo v zakřiknutém Vrchlabí na sklonku minulého století a začátku dvacátého století dvojnásob zapotřebí.

První volání po české škole ve Vrchlabí datuje se z let 1890. V roce 1900 bylo v německých školách vrchlabských 288 žáků českých. Roku 1907 byla podána Ústřední maticí školskou zemské školní radě žádost o zřízení české školy ve Vrchlabí. Tím okamžikem počíná dlouhý a vleklý boj o českou školu. Zemská školní rada rozhodnutím ze dne 7. XI. 1907 povolila zřízení soukromé jednotřídní školy v místnostech vyhlédnutých v domě Národní jednoty severočeské č. 230 s tou podmínkou, že bude provedena úprava místnosti podle nařízení okresní školní rady. Současně určeno, že do učebny smí býti přijato pouze 38 žáků. Pro odpor obecního úřadu, který se do věci vmísil jako úřad stavební, nebylo možno adaptace provésti. Tento spor se vlekl až do roku 1913, kdy konečné úpravy byly provedeny a komisí okresní školní rady uznány za vhodné pro školní vyučování. Vyučování tedy bylo zahájeno 9. června 1913 až po 6 letech od povolení školy v roce 1907.

Do školy se přihlásilo hned 56 žáků, z nichž mohlo býti přijato pouze 38. Obec hleděla nově otevřenou školu znemožniti a nařídila tři stavební komise a marně hledala příčinu, aby školní místnost mohla uzavříti. Když v tomto směru nemohla ničeho učiniti, použila násilí a nařídila uzavření a zapečetění záchodů 7. VII. 1913 a 9. VII. 1913 školní učebny. Školní děti

musily toho dne o 2. hodině odpoledne učebnu opustiti. Stalo se tak za vzrušujících výjevů a zoufalého nářku dětí. Stav tento trval až do 29. listopadu 1913 a k 38 žákům ze školního roku 1912–13 přibylo nově zapsaných 38 žáků po prázdninách, takže 76 dětí bylo bez veškerého vyučování. Dalších 56 žáků hlásících se do české školy muselo býti pro nedostatek místa odkázáno do škol německých. Teprve 29. listopadu 1913 bylo zahájeno střídavé polodenní vyučování. Ve školním roce 1914–15 zapsáno celkem 70 žáků, ve školním roce 1915–16 žáků 65, ve školním roce 1916–17 žáků 68. Agitace v době válečné proti škole byla velice vypjatá a českým vdovám, které měly děti v české škole, byly odepírány i žádosti o podpory z Válečného fondu vdov a sirotků po padlých vojínech.

Dne 14. září 1916 byla v domě č. 230 ve Vrchlabí otevřena druhá učebna v prvním poschodí. Ve školním roce 1917–18 zapsáno bylo do české školy již dvoutřídní školy přes všechnu násilnou agitaci Němců 90 žáků. Úřady však nedaly povolení vyučovati ve II. učebně a proto muselo býti nadále vyučováno v jedné třídě polodenně. Němci používali oslav vítězství rakouských zbraní vždy k demonstracím před českou školou, kde mnohdy byla okna vytlučena a škola pomazána.

Po 28. říjnu 1918 nastal velký příliv českých dětí z německých škol. Dne 7. června 1919 byla matiční škola převzata zemskou správou. Na konci školního roku 1918–19 bylo již v české škole 169 žáků. Počátkem školního roku 1919–20 byla škola organisována jako škola čtyřtřídní a opatřeny pro ni místnosti v německém reálném gymnasiu. Na konci tohoto školního roku měla česká škola již 196 žáků. Počátkem školního roku 1920–21 byla otevřena ve Vrchlabí škola měšťanská s I. a II. ročníkem a 7. října 1920 byla čtyřtřídní obecná škola redukována na trojtřídní školu. Dne 1. ledna 1921 byla obecná i měšťanská škola převzata do správy ministerstva školství a národní osvěty. Na začátku školního roku 1921–22 byla zabrána školní budova německé obecné školy II. obvodu v Pivovarské ulici č. 616 (Dukla), která byla byly redukována pro malý počet žáků na trojtřídní a přestěhována do tříd v budově německého reálného gymnasia, kde dosud byla umístěna česká škola. Poněvadž město Vrchlabí se zdráhalo vydati tuto školní budovu české škole, byla tato úředně vyklizena a do této školní budovy byla přestěhována česká měšťanská škola, která byla počátkem tohoto školního roku rozšířena na trojtřídní se 117 žáky. II. a III. třída obecné školy zůstala ve staré budově Národní jednoty severočeské a jen I. třída přišla do nově zabrané školy. (Dukly). Obecná škola měla tehdy 147 žáků. V tomto školním roce otevřela Ústřední matice školská ve Vrchlabí mateřskou školu a zemská správa politická ještě povolila ve Vrchlabí zříditi živnostenskou školu pokračovací. Na počátku školního roku 1922–23 byl při měšťanské škole otevřen jednoroční učební kurs (IV. ročník) a zapsáno na

obecné škole 128 žáků, na měšťanské škole 164 žáků. Tento stav školy trvá do dnešního času. (1938).

Umístění měšťanské školy a I. třídy obecné školy bylo vhodné v zabrané bývalé německé škole, ale II. a III. třída obecné škole zůstaly v původních místnostech matiční školy č. 230 v domě NJS v Horské ulici, které byly od měšťanské a kabinetů přes 1 km. Tam také v nádvorním domku byly umístěna v tmavé a nezdravé místnosti mateřská škola, která byla ve školním roce 1928–29 převzata do správy ministerstva školství a národní osvěty. Umístění těchto tříd bylo velice nevhodné, místnosti byly tmavé, celodenní hluk hlavní ulice ke Špindlerovu Mlýnu rušil vyučování. Proto ministerstvo školství a národní osvěty přikročilo roku 1935 k adaptaci bytu ředitele školy v budově měšťanské školy na třídy obecné školy. Z bývalého bytu ředitele školy byly upraveny dvě třídy pro II. a III. třídu obecné školy, které byly dosud umístěny v domě NJS a kromě toho získána kuchyně pro školní vaření a pro ruční práce chlapecké. Kreslírna v měšťanské škole byla zrušena a umístěna v ní mateřská škola. Tím byly soustředěny české školy v jedné budově, k prospěchu správy a vyučování, ale ztracen byt ředitele školy, za nějž nelze náhradu ve Vrchlabí za stávajících bytových poměrů nalézti. Školní obvod státní obecné školy ve Vrchlabí tvoří žáci z Vrchlabí, Hoření Vrchlabí, Herlíkovice, Dolní Dvůr, Horní a Prostřední Lánov.

Školní obvod státní měšťanské školy tvoří Vrchlabí, Hoření Vrchlabí, Herlíkovice, Žalý, Kněžice, Dolní Dvůr, Horní a Prostřední Lánov, Harta, Kunčice, Horní Kalná, Dolní Branná. Do IV. ročníku měšťanské školy chodí kromě toho žáci z Horní Branné, Valteřic, Mrklova i Benecka.

Převzato z kulturního měsíčníku Horské prameny, ročník I, červen 1938, č. 10

UPOZORNĚNÍ PRO DRŽITELE PSŮ

Upozorňujeme držitele psů, že splatnost místního poplatku za psa na letošní rok byla 31. 3. 2017. Kdo ještě neuhradil, učiňte v náhradním termínu do 30. 5. 2017.
Pokud nebude místní poplatek ze psů zaplacen v náhradním termínu, může ho obecní úřad zvýšit až na trojnásobek.

Nebylo všechno až tak černé

Miloš Gerstner starší

Jsem už starý, nemám právo mluvit do věcí, které budou etickým regionem mládí, do metod a praktik řízení řádu tohoto státu, okresu, města. Jsem však potěšen tím, že se vracíme ke starým tradicím, jejichž předznamenáním byla demokracie, rovnost, volnost a bratrství. Oživili jste staré tradice vojenské, školské, a doufám že i tradice řídící běh všech věcí obecných, říká se jim mezilidské vztahy.

Vrchlabí bylo městem převážně německým. Nebyl jsem zde rád, stále jsem utíkal k prarodičům na Benecko, ale v něčem mi Vrchlabí imponovalo. Byl to život zdejší tenkrát české menšiny. Mýlil by se každý, kdo by znal Vrchlabí jako město jen s německým obyvatelstvem. Naopak. Byla zde silná česká menšina a ta žila svým plnokrevným životem. Zprvu jen nehalasným, jaksi intimním, ale čistým. Vzpomeňme si třeba na Druhou knihu vzpomínek Karla Václava Raise. Byl zde na handlu na počátku osmdesátých let devatenáctého století, bydlel v rodině mistra Waltrova bělidla. Kolik českých lidiček se tenkrát kolem něho pohybovalo! Nebo jeho povídka Na bělidle, také z prostředí Waltrova bělidla. Čeští dělníci, někteří vysoce vzdělaní, prošlí světem, naplnili Raisovo mládí tak sytě, že ani nebylo času na stesk po domově.

České osazenstvo bylo i v jiných závodech: Rotter, Goldschmied, Jerie, Menčík a dalších. Tvořilo jakési ministruktury podniků a jejich dělnických ubytoven – kasáren. A vlastně i majitelé továren byli původně rodilí Češi: Petera, který přišel z Pecky, přešel na druhou stranu barikády, ale vědom si umu a dovednosti českých rukou, obsadil všechna vedoucí místa českými dělníky. Jerie z Mrklova, byl odpadlíkem a poněmčil se, ale Mrklov dotoval. Menčík, král bílého světa bavlny, byl také Čech, ale nevystupoval nijak výrazně ve prospěch své národnosti, byl příliš opatrný. Ale i jeho kasárna zaznívala hlaholem českých hlasů.

Česká menšina sice nebyla zprvu nijak organizovaná, snad to v počátcích probouzejícího se politického života ani nepotřebovala. Vždyť hned za Vejsplašským potokem už byla Branná, národně velmi pevná a celkem i jinak bohatá obec se starými tradicemi a s harrachovskými státoprávními snahami; totéž platí i o Valteřicích, o Mrklovu, o Benecku a dalších českých obcích.

Když člověk čte Šírovy spisy, poznává hmotně ubohý, ale zároveň národně uvědomělý život těch dělníků, tkalců, ochotných ke každé oběti. Šlo jim o to, aby Vrchlabí mělo svou českou školu. Tak třeba v Hořeních Ště-

panicích se na schůzi Národní jednoty severočeské (NJS) členové zavázali, že peníze vydané na zakoupení nedělního slavnostního cigára si budou střádat a pravidelně odevzdávat do fondu na postavení české školy a Národního domu. U Bubeníků v Mrklově a na Zlaté vyhlídce na Benecku se také konaly sbírky na českou menšinu ve Vrchlabí a její důstojný stánek. Tahle obětavost našla nedávno širší a daleko bohatší, ovšem v jiných podmínkách, následování při pomoci Arménii nebo Rumunsku.

Ale vraťme se do Vrchlabí na začátku dvacátého století. Česká menšina se hlásí o důstojné místo na slunci. Zakládá si odbor NJS, obrannou jednotu proti všeněmeckým snahám. Roku 1910 vzniká i Sokol, nejdříve jako odbor hornobranského Sokola, ale brzy se osamostatňuje. Svůj stánek nachází v bývalých stájích u Národního domu, tam se bratři scházejí k pravidelným cvičením; brzy přicházejí i ženy, dorost a žactvo. Jde vesměs o dělnické cvičence, ale sluší se vzpomenout inženýra Vorla, zaměstnance firmy Šťastný, obětavého náčelníka. Do života menšiny zasahuje jediný obchodník české národnosti, Luňák, u něho se scházejí nadšenci, vlastenci, Luňák nakonec končí celkem neúspěšně pro bojkot ze strany druhé národnosti. Jiným takovým místem takřka ilegálních schůzek je klášter, jehož převor páter Hejhal má v sobě také žhnoucí vlastenecké jádro. A tak všem těm vrchlabským dělníkům, několika živnostníkům – ševcům a dalším hmotnými statky nebohatým menšinářům se konečně podaří vybudovat českou školu přes všechny ústrky ze strany druhé národnosti. Seskupují se kolem svého učitele, významnou roli sehrál ve světové válce a po ní Robert Turka, obcí Benecko odměněný čestným občanstvím. Nacvičují divadla, mají sbor tamburašů, každý, pán nepán dává všechny síly při práci na národa roli dědičné. Dalo by se ještě mnoho povídat o životě české menšiny, o sletech Sokola, o každoročních oslavách M. Jana Husa, kdy městem procházel průvod až ke Žlutému kříži nad klášterem, bohužel dnes stále ještě kříži zdevastovanému.

A po válce katolík nekatolík, o každoročním výletu do Vejsplach, kde při hudbě a samozřejmě i při pivečku se společně veselili, kde i mládež měla přitažlivé atrakce, závody v pytlích, v ukusování koláče, prostě všichni Češi se znali, rozuměli si, vzájemně si byli vzácní. Nepamatuji se, že by jeden druhého chtěl ponížit, znemožnit, zmanipulovat pro svůj prospěch, aby jsa malým stal se ke škodě bližního větším.

Proč to říkám? Proto, abychom i v téhle oblasti „mezilidských vztahů" navázali na staré dobré tradice. Na tradice smířlivosti, tolerance, jednoty, svornosti, když jde o velké věci. A právě ty velké věci vás mladé teprve čekají. V jednotě je síla. Doplácel-li náš národ na některou svou vadu, pak to byla nesvornost. Pro ní už nesmí být u nás místo, i když půjde o předvolební soutěžení. Buďme vždy nejprve lidmi.

pokračování

ZÁVĚJE

Miroslav Kubát

Na Krkonoších leží dvoumetrové vrstvy sněhu – návěje a laviny napěchovaly v některých místech mnohametrové bílé hory. A vsadím se, že po desetiletích mnohý dnešní mladík řekne svým potomkům: „To za mého mládí, to bylo sněhu. Kdepak dnes!" Tak totiž mluvíme i my a tak nám to vypravovali naši dědové. Jak to tedy vlastně bylo?

V roce 1442 prý trvala horská zima skoro šest měsíců a sněhu napadlo do výše 28 stop. (8 m). O století později – 23. prosince 1539 – se zvedl vítr a za pět dnů napadlo tolik sněhu, že nikdo nemohl vycházet z domů. I okna chalup byla zavátá sněhem a mnohé střechy byly provaleny. Zato v roce 1607 bylo mimořádně teplo, a tak pastevci vyháněli svá stáda na pastvu i v zimě. Až teprve o velikonocích se citelně ochladilo.

Sněhové laviny sužovaly často hory i lidi. 15. prosince 1668 smetla lavina dvě boudy do Obřího dolu a usmrtila osm osob. – V létě roku 1668 mapoval Krkonoše Samuel Globic z Bučina. Právě na jeho mapě východních Krkonoš je snad nejstarší vyobrazení zimního tyčování. Někteří autoři se domnívají, že tento způsob zimního označování zavedli do hor osídlenci z Alp za Gendorfovy kolonizace v 16. století.

Dne 12. prosince 1693 začala zima zostra. Se spoustami sněhu byla přerušena doprava. Také mlýny zamrzly na dva měsíce. A ještě rok 1785 zaznamenal mimořádné mrazy a mnoho sněhu na horách i v kraji. Mnoho lidí přicházelo o život, stejně jako o další tři roky později.

Nebývaly zimy vždy tak kruté. V únoru roku 1796 již kvetly mnohé druhy horské květeny. Příští zimu také mohli lidé pracovat na polích až do února. Zima roku 1803 byla velmi mírná a do února pršelo. Proto muselo být na jaře zaoráno mnoho ploch obilí. Ještě o jedné mimořádné zimě jsou zmínky. V roce 1816–17 byla doprava přerušena na dlouhou dobu a obyvatelé si mezi domy prokopávali tunely. Mrtvé museli přechodně zahrabávat do sněhu až do jara. Na horách prý bylo přes osm metrů sněhu.

Sněhové laviny nepadaly jen do opuštěných horských údolí, ale i na stráních u lidských obydlí. 14. února 1846 zahynula pod takovou lavinou jedna žena z Rokytnice.

Horáci většinou neměli strach ze sněhu, spíš z holomrazů měli obavy, protože bylo málo vody a někdy i hlad. Když v třicátých letech na-

šeho století nastala nezaměstnanost, bývalo odklízení sněhu vítanou pracovní příležitostí. Bylo tomu tak i v březnu 1931 na jizerské silnici poblíž Rokytnice. Lidé pracovali za 2, 20 Kčs na hodinu. To však bylo v době mého mládí, to dnes už není.

Převzato z novin okresu Semily „Rozvoj" z 6. března 1965

Zima na Benecku

Připojujeme ještě snímek z 6. února 1947, kdy brigádníci museli pro pluh spousty sněhu vyházet nejdřív ručně.

Redakce

Lyžaření na umělém sněhu

Na výstavišti v západním Berlíně klenou se ohromné kopule tří úctyhodných budov. V těchto koná se výstava nazvaná „Konec týdne", poučující měšťáky, v první řadě Berlíňáky, jak možno stráviti nejpříjemněji a nejzdravěji neděli mimo město. Je podivuhodné, co vše v této výstavě jest sneseno. Tisíce sportovních nářadí, map, panoram, fotografií a obrazů. Vše je ladně, účelně a líbivě uspořádáno – a přec by návštěva této výstavy byla poloviční – kdyby nebylo zde zvláštní přitažlivé atrakce. V největším z výstavních paláců skryto je první umělé cvičiště lyžařské. Žádný cizinec, Berlín navštívivší, neopomene se na umělý sníh podívati – a je-li lyžařem – neodolá jej vyzkoušeti. Budova je tak prostorná, že maně vzpomínáme na velké nádražní klenby. V polovině ohromné dvorany zdvihá se bílá stavba umělého kopce s vysokým můstkem a s několika jeskyněmi. Se svahu kopce vedou tři skluzavky. Svah končí širokým, vodorovným dojezdem. Prohlížíme-li bělostný kopec se strany, překvapí nás trámoví silné, dřevěné konstrukce, které všechny stavby nese. Vše je pokryto bělostnou vrstvou, připomínající vánoční výzdobu výkladních skříní. Tu a tam krčí se pocukřené jedličky. – Představme si zimní cvičiště, silně uježděné, tak vypadá asi toto letní. Před započetím lyžařského cvičení stříká se „sníh" hydrantem, zatím co zřízenci hráběmi srovnávají sníh, by byly všude stejné vrstvy. Ve dvoraně je dusné vedro.

Vstupné na sníh stojí marku. Poplatek za půjčení lyží a bot 50 feniků. Organisace je vzorná. Udáme číslo bot a ihned dostaneme pár lyžařských bot s párem lyží, jichž huitfeld je přesně dle bot montován. Pár silných ponožek a holí doplní naší výstroj. Jakost vypůjčených věcí, ač jdou z ruky do ruky, jest dobrá.

S tlukoucím srdcem a ohnivými tvářemi – bylo značné teplo – vstoupil jsem na bílou massu, z které se vyklubala – při bližším prozkoumání – obyčejná soda, s neznámými příměsky. Běžel jsem do svahu a sjel. Šlo to. Konečně zkusil jsem skákati a dělati obraty. Vše se dařilo, ale bez valného pocitu radosti a nadšení, který pociťuji na skutečném sněhu. Hmota vychvalovaná reklamou, dle níž umělý sníh má veškeré sportovní vlastnosti sněhu, jest tupě nepružná. Chybí ji jemná pružnost a plastika sněhu, kterou se honosí skutečný sníh – třeba ten nejhorší a nejmokřejší. Existují druhy sněhu, hůře sjízdně než tento umělý – a přec jim dáme přednost. Umělý sníh připomíná nám tupý práškový sníh, navátý větrem za velké zimy na otevřených pláních, nebo na mokrý, ale nedostatečně změklý jarní

sníh. Je možno, že onoho dne, za malé návštěvy, sníh nebyl dostatečně pokropen. Rovný dojezd, silněji kropený, byl nejvhodnější. Náhodou jsem jednou upadl, to stačilo, abych si dal pozor podruhé. Prášek není navrstven příliš vysoko, proto pády na prkenný podklad jsou bolestné.

Asi hodinu běhal a skákal jsem s několika mladíky, jichž asi tucet se sešlo. Velký můstek nebyl používán. Nikdo neměl chuť ke skokům na nedostatečně příkrý dopad. Proti cvičišti je velký restaurant, kde bylo živěji než na bílé pláni. Na jednoho blázna vždy přijde deset se podívati. Po hodině jsem se tak uštval, že jsem horkem nemohl ani řádně dýchati. Odevzdal jsem nářadí a vyklepal sodu z ponožek.

Posuďme novinku bez předsudku. Není to znesvěcování krásného sportu? Umělý sníh je paděláním přírody. Jen v tomto pohledu leží „znesvěcení". Posuzujeme-li umělý sníh jako cvičebnou pomůcku pro začátečníky – jako zlepšený kurs – pak smíme jej s jásotem uvítati. V městech, kde mládež sníh nemá, skoro jej ani nezná, bude zřízení umělých, sněžných terénů znamenitou vymožeností. Ovšem pravý lyžař nebude se moci jimi nadchnouti. Umělá skluzavka sněžná mu zůstane – ubohým bílým práškem, předstírajícím jiskrnou sněžnou pláň, po níž nikdy toužiti nepřestane.

Po Londýnu a Berlínu snad i Praha bude se moci pochlubiti umělým sněhem. Před časem, když se jednalo v Praze o projektu ledového paláce, pomýšlelo se i na zřízení umělého sněžného cvičiště. Bohužel projekt usnul, snad z nedostatku pochopení a financování.

N. Lang

Převzato z časopisu „Zimní sport", ročník XVII, z listopadu 1927

Vystoupení národního umělce Miloše Kopeckého na Sjezdu českých dramatických umělců v Praze

Zanedlouho tomu bude třicet let, co Rudé právo otisklo dne 7. května 1987 pod názvem „Doba vyzývá k opravdovosti" výtah z tohoto diskuzního příspěvku Miloše Kopeckého, avšak velmi kuse a bez těch nejkritičtějších a nejpodstatnějších myšlenek autora. Je dobré a charakteristické porovnat diskuzní vystoupení s tímto chudým a oklešťujícím výtahem. (Co je kurzivou, bylo v Rudém právu vypuštěno.)

Soudružky a soudruzi, dámy a pánové, mnohokrát ve svém životě jsem byl svědkem, jak různé etapy či události byly s verbální marnotratností a lehkou myslí označovány za historické. Velká slova byla vždycky po ruce a nikdy jich nebyl nedostatek.

Nuže: Jestliže někdo toužil žít ve velké době, v době, která vším právem si činí nároky být zvána epochální a historickou, může být spokojen – je to teď.

To, co se děje v zemi Sovětů, je doopravdy, o tom ať nikdo nepochybuje. Tam je to doopravdy. Ostatně jedna z mnoha vlastností této země, která si zaslouží úctu a sympatii je, že vždycky všecko se tam dělo doopravdy: i chyby a omyly, leckdy bolestné a možná i tragické, rozhodně však nikdy nestoudné a lehkovážné. Také současná jejich renesance socialismu je doopravdy. Nepleťte si, prosím, změnu politického kursu s historickým zemětřesením. To není změna kursu, to je revoluce, revoluce uvnitř revolučního tábora a nikoliv jen v jeho generálním štábu. A já pln nepokoje, touhy a víry, ale také pochyb se ptám: Je to také u nás doopravdy? Nebo jen naoko, „jako by", prostě „jako?"

Neptám se jen já, ptá se celý lid a celý národ, s nimž jsem v živém bezprostředním styku, neboť je to atribut mého povolání. Hluboce věřím, ba jsem přesvědčen, že také tady, u nás, v mé vlasti najdeme dostatek sil dát socialismu jeho pravou tvář, nutně věrnou jeho podstatě, k čemuž se naskýtá jedinečná příležitost. Dějiny nejsou příliš štědré a neplýtvají poskytováním takových příležitostí: nabídnou-li však takovou možnost a ona zůstane nevyužita, je-li s ní jen flirtováno, dostaví se v těchto chybách trest, těžký a někdy osudový. Nyní nejsou dovoleny žádné, dokonce ani (osvědčené) obratné triky. Zatím

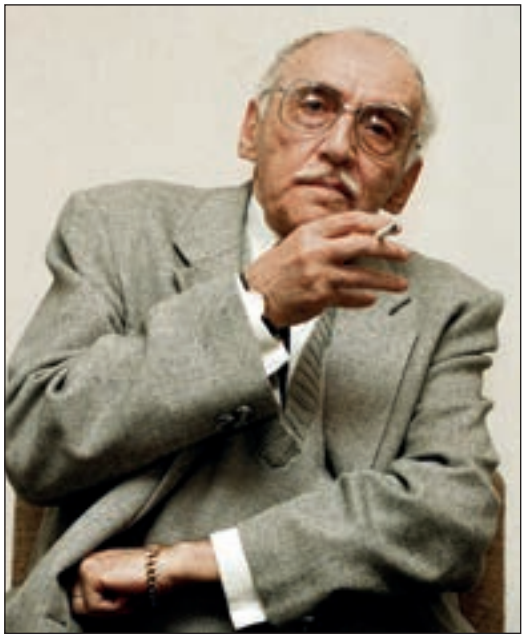

tomu „doopravdy" u nás mnoho nenasvědčuje. Zatím v této chvíli mám pocit spíše skličující a troufám si říci, že v tom nejsem sám. Slyším a milióny lidí se mnou, co jsem už několikrát v jiné tónině slyšel, aniž se něco burcujícího stalo, a přirozenou obranou zdravého lidského organismu je, že nedovolí příliš dlouho planým slovům dopadat na dno duše. Také srdce zůstane bez zachvění. Nestačí osvojit si několik tezí, několik postojů, několik prostocviků a ty pak plamenně předvést, to může jen prohloubit beztak již povážlivou nedůvěru našeho lidu ke všemu, co slyší a co tak často je v nesouhlasu, co vidí. To je, proč někdy tento lid i věci očividně správné a pravdivé, přijímá tak rezervovaně. Dnes je však snad důležitější, KDO k tomu lidu hovoří.

Příliš mnoho nadějí bylo už zklamáno a zklamané naděje vedou jen k zemdlenosti, únavě, lhostejnosti a apatii. V takové morální atmosféře, v takovém politickém klimatu, můžete, máte-li poctivé úmysly, padnout vyčerpáním, ale nemůžete nic budovat! Jestliže bereme tedy věci doopravdy.

Můj neklid má svůj původ v tom, že vidím stále tytéž, staré, známé, truchlivé postavy, jak už jsou pohotově připraveny se stejně rozhořelými zraky a prsním patosem, se kterým stačili tolik dobrých věcí pokazit, hlásat nové pojetí a tvářit se, že stačí novým požadavkům. Nestačí! Nemají na to vybavení, nemají na to orgány: mají včerejšek příliš pod kůží, ve všech pórech, v nervech, v každé buňce. Jako já nemohu být jiný, než jsem, ani oni nemohou být jiní, než jsou. Už zase by chtěli zpívat na kůru nové texty hlasem co možná nejsytějším. Nepřijímejme od nich takové vysilující úsilí. Všimněme si, prosím: nikdy neoplývala tato země tolika novými mysliteli jako dnes; podíváte-li se na ně zblízka, spatříte uštvané tváře včerejších nemyslitelů. Samozřejmě, každý má právo na vývoj a je možné pochopit i věřit, že někdo dospěl k novému názoru. Dospěl-li, výborně! Gratuluji!

pokračování

BYDLÍM NA LHOTECKÉM OSTROVĚ

No, na ostrově – to je tak. Dům č. 38, kam jsem se přivdala, stojí na břehu Lhoteckého potoka, který se od nás asi sto metrů proti proudu rozděluje na malém splávku. Tato levá větev je náhon na Erlebachův mlýn č. 51 v Mrklově, který jeho majitelé vybudovali, aby měli dostatek vody k mletí, protože mrklovský Cedron tolik vody nemá. Ale musím se zmínit o jedné zajímavosti, týkající se této umělé větve. V jednom místě zde totiž voda „teče do kopce". Dá se říci, že je to „světová rarita". Tedy možná ne světová, ale místní docela určitě. A věřte, že si tento úkaz neuměli vysvětlit ani pochopit lidé s vysokoškolským titulem inženýr, které jsme k tomuto místu dovedli.

To bylo nějakého poměřování tužkou vodorovně i svisle, a těch odborných výrazů, které neumím ani vyslovit, natož jim rozumět. Nakonec konstatovali, že tam musí být výkonné čerpadlo. Byl to docela veselý zážitek!

Ale abych se vrátila k tomu ostrovu. Voda tímto náhonem doteče přes mlýn do Cedronu, který posílí a asi po tři sta metrech roztočí turbínu Prakovického mlýna a poté se spojí zas zprava se Lhoteckým potokem. Odtud pod jménem Cedron vody pokračují do říčky Jizerky.

Tím se vlastně náš dům ocitl na ostrově, ale nejsme na něm sami, patří sem ještě památkově chráněný dům číslo 18, budova čistírny splaškových vod číslo 50, a bývalý Erlebachův mlýn v Mrklově. Kdysi sem patřilo také stavení Světovo číslo 1, ale to vyhořelo.

Zuzka Strnádková

VELIKONOČNÍ

Tomáš Halík

Jsou tu zas velikonoční svátky. Zatímco Vánoce slaví s křesťansky věřícími tak či onak většina lidstva a téměř bezvýjimečně celá česká populace, Velikonoce – původnější a nejvýznamnější křesťanské svátky – asi většina dnešních Čechů prožije pouze jako den volna navíc, snad ozvláštěný nějakým odvarem z lidových zvyků bez valného duchovního obsahu. Připadá mi to škoda: je to velké kulturní zchudnutí. Jsem přesvědčen, že kdyby alespoň každý třetí člověk sáhl v těchto dnech po Písmu a přečetl si vyprávění, které křesťanským Velikonocům dalo jejich smysl, a zauvažoval o něm, muselo by se v duchovním klimatu společnosti něco změnit.

Stará legenda, kterou zachytil klasik české poezie, že na Velký pátek, když „v kůru tam se právě pěje Krista Pána umučení", se otvírají poklady. Možná je v této pověsti zašifrována zkušenost, že když se čte strhující pašijový příběh, pukají skály i v našem nitru, povoluje to, co v nás zkamenělo, ztvrdlo, okoralo, – a to nejcennější hluboko v nás aspoň na chvíli zasvítí a stane se přístupným.

Pašijový příběh je opravdu – jak mi to jednou řekl krátce před svou smrtí starý český herec Josef Vinklář – snad nejbarvitější drama lidských dějin. Na scénu vystupují všechny mocnosti světa – moc s tváří Piláta, tradice a náboženský establišment v barvách velerady, zrada s maskou Jidáše, selhání v podobě Petra, soucit v závoji Veroniky – a pravda, pravda opuštěná,

pravda vzdorující moci v bezmocném králi, který s trnovou korunou na hlavě říká: Ano, já jsem král. Já jsem se proto narodil, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas.

A když je na scénu povolán dav, aby byl arbitrem spravedlnosti, tak tento hlas pravdy dav překřikuje a volí život pro Barabáše. A o těch, kteří svému Mistru slibovali věrnost až za hrob, je dříve psáno: tehdy ho všichni učedníci opustili a utekli. A jako by na tom nebylo dost, ten, který byl nazván skálou, Petr, první z apoštolů, ze strachu před prozrazením služkou veřejně svého Pána třikrát zapře. A do svědomí čtenářů zakokrhá kohout. Pak nastupují kati. Velikonoční příběh však nekončí tmou. Mnoho bylo těch, kdo se opakovaně v dějinách pokoušeli – jak to vyjádřil český křesťanský básník, který víc než jiní zakusil tíhu kříže, Jan Zahradníček – „aby dějiny nepřekročily odpoledne Velkého pátku". Jim navzdory však do tmy zrady, viny, bolesti a smrti, do tmy hrobu padá světlo. „Láska je silnější než smrt" – tato věta ze starozákonní Písně písní by mohla být závěrem i tohoto příběhu, jímž vrcholí poselství evangelií.

Nic proti kraslicím, zajíčkům a pomlázkám – ale pokud by zbylo v povědomí společnosti z bohatství Velikonoc jen toto, bylo by to trochu málo. Možná, že i ti, kterým je cesta na velikonoční obřady do křesťanských kostelů a sborů z různých důvodů obtížná, by mohli najít chvíli a sáhnout po knize evangelií. Je tu čas, který otvírá ty nejvzácnější poklady.

Převzato z knihy „Úvahy na prahu tisíciletí", Nakladatelství Lidové noviny, 2011

SNOWSPLASH

Enjoy catering
komplexní cateringové služby
Enjoy catering

Krása vnitřku kamenů Z PODKRKONOŠÍ A ČESKÉHO RÁJE

ZE SBÍRKY JAROSLAVA F. Z DOLNÍCH ŠTĚPANIC

MELAFYR S KŘEMENNOU VÝPLNÍ

naleziště: CZ – Podkrkonoší, Stará Paka, lom Hvězda
tvrdost: 5–5,5 (Mohse), křemen 6,5–7 (Mohse)
barva: hnědočerný
velikost: 85 × 35 mm
zpracování: řezání, broušení, leštění JF

JASPIS

naleziště: CZ – Frýdštejn
tvrdost: 6,5–7 (Mohse)
barva: neprůhledný, hnědočervený
velikost: 75 × 50 mm
zpracování: řezání, broušení, leštění JF

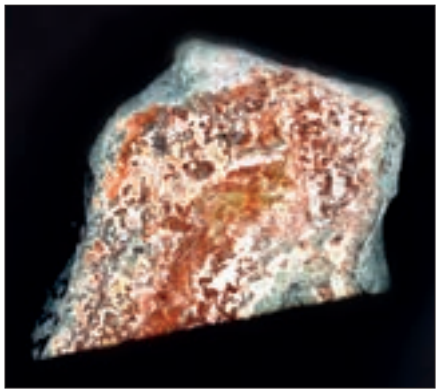

PÁLENÍ
ČARODĚJNIC
HASIČI BENECKO
VÁS ZVOU NA
30. dubna
2017
14⁰⁰ ZAHÁJENÍ
OPÉKÁNÍ
BUŘTŮ
17⁰⁰ ZAPÁLENÍ
VATRY
18³⁰
COUNTRY KAPELA
VOBUTY
buřty
a občerstvení
zajištěno
masky
vítány
těší se
na vás
HASIČI
PROSTRANSTVÍ U KAPLE SV. HUBERTA